

[POLİTİKA]

Nabucco ile Güney Akım arasında Türkiye'nin enerjik dansı

Irak'tan Avrupa'ya götürülecek petrol ve doğalgazın, her damlasında yüzbinlerce Iraklı'nın kanı olan bu talan ve işgal ganimetinin, ABD-AB-Türkiye-Irak-Irak Kürdistanı insanlarını birbirine bağlayacak "jeopolitik kement" mi yoksa egemenlerin "çıkar ortaklığının" jeopolitik boyunduruğu mu olduğu nereden baktığınıza göre değişiyor demek ki.

BARIŞTA ERDOST

Gürcistan'ın geçen yıl Ağustos'ta Güney Osetya'ya saldırmasıyla patlak veren ve Rusya'nın müdahalesiyle seyri bir anda değişiveren savaş, AB dönem başkanı Fransa'nın arabuluculuğuyla gerçekleşen bir ateşkesle beşinci gününde sona ermişti. Savaş dar bir alanda ve kısa sürmüş ama etkileri dünya çapında ve uzun vadeli olmuştu. Çünkü aslında savaşın tarafları ne basitçe Gürcistan ve Güney Osetya ya da ne Rusya ve Gürcistan'dı. Ne de sorun yalnızca Güney Osetya'nın ve Abhazya'nın bağımsızlığı sorunuydu.

"Avrasya'ya egemen olan dünyaya egemen olur" sözünün mucidi ünlü emperyal stratejist Brzezinski, Rusya Gürcistan ordusunu Güney Osetya'dan sürdüğü gün Putin'in Gürcistan'a yaptığını Stalin'in Finlandiya'ya yaptığını benzeterek olanı-biteni veciz bir şekilde özetledi: 'demokratik küçük komşu ülkenin egemenliğini zor kullanarak yıkmak'. Rusya'nın emperyal tasarımı ise şöyle deşifre ediyordu: Gürcistan'dan geçen Bakü-Ceyhan petrol boru hattının kontrolünü ele geçirecek Batının Hazar Denizi ve Orta Asya'ya erişimini kesmek.(1) Daha 90'lardan itibaren Hazar havzası ve Orta Asya enerji kaynaklarına gözünü dikmiş olan bu "ulusal güvenlik danışmanı" eskisi, ABD Senatosunda yaptığı konuşmada da Rusya'nın niyetinin Bakü-Ceyhan petrol boru hattının denetimini ele geçirmek olduğunu yineledi. Rusya Orta Asya bölgesinin dünya ekonomisine doğrudan erişimini kesmek için harekete geçmişti ve Batı devletleri buna Orta Asya petrol ve gazına ulaşma girişimlerini genişleterek yanıt vermeliydi.(2)

Afganistan ve Irak işgallerine paralel olarak, ABD'nin, Kuzey Avrupa, Ortadoğu, eskiden

SSCB'nin parçası olan Orta Asya ülkeleri ve Kuzey Pasifikte askeri üsler ve hava koridorları açarak, iki potansiyel rakibi Rusya ve Çin'i çevreleyerek hem Avrupa'dan hem Kafkasya ve Orta Asya'dan tecrit politikası, Rusya'yı ve Çin'i karşı stratejiler konusunda daha belirgin politikalara yöneltti. Putin döneminde Rusya merkezi iktidarını ve ordusunu güçlendirerek, petrol ve doğal gaz üzerinde kontrolünü (ve Avrupa'nın petrol ve doğalgaz tedarikinde Rusya'ya bağımlılığını ciddi boyutlarda) artırarak, Çin'le Şangay İşbirliği Örgütü içinde yakın işbirliği politikalarını güçlendirerek sahneye yeniden çıktı. Rusya, Çin, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan'ın üye, Hindistan, Pakistan, Moğolistan ve İran'ın gözlemci statüsünde katıldıkları Şangay İşbirliği Örgütü 2005 yılında belirgin bir biçimde "güvenlik için enerji işbirliği"ni önplana çıkartarak ABD'nin bölgedeki nüfuzunun artmasına karşı bir işbirliğine dönüştü.

Obama'nın bu yılın Nisan ayında yeni ABD başkanı olarak ilk dış ziyaretlerinden birini gerçekleştirdiği Ankara'da, "model ortaklık" payeleri ve "ortaklaşa bir nevi şirket kuruluyor", "yepyeni bir dönemin başlangıcındayız", "çok kısa bir süre sonra ... refahın içinde yaşayacağız" türü yakıştırmaların altında, ABD'nin "hem AB hem de tüm Avrasya üzerinde toplam enerji denetimi elde etme stratejisinin bütünsel bir parçası"(3) olarak Nabucco doğal gaz boru hattı projesinin imzalanmasının önündeki pürüzlerin aşılmış olduğu şimdi daha iyi anlaşılıyor. Ankara-Bağdat ekseninin, Türkiye ile Kürdistan Bölgesel Yönetimi arasındaki ilişkilerin hamilik biçiminde yeniden inşa edilmesinin, Türkiye-Ermenistan ilişkilerinin normalleşmesine yönelik çabaların "Nabucco" bağlantısı

da artık daha net bir biçimde görülebiliyor.

Avrupa'nın doğal gaz tedarikinde Rusya'ya olan bağımlılığını azaltmayı hedefleyen ve ilk adımları 2002 yılında atılan Nabucco boru hattı niyet anlaşması 14 Temmuz'da Ankara'da imzalandı. Proje Erzurum'dan Avusturya'nın Baumgarten bölgesine, Bulgaristan, Romanya ve Macaristan üzerinden 3.300 kilometrelik bir yol kat ederek uzanacak. Hattın %60'lık bir bölümü Türkiye sınırları içinde olacak. Projenin ortakları boru hattının geçeceği ülkelerden Türkiye'den BOTAS, Avusturya'dan OMV, Macaristan'dan MOL, Romanya'dan Transgaz, Bulgaristan'dan Bulgargaz şirketleri. 2008'de yapılan anlaşmayla Almanya'nın RWE şirketi altıncı ortak olarak, Fransa ise Romanya'nın Transgaz şirketi üzerinden dolaylı olarak projeye dahil oldular.

İmza törenine boru hattının geçtiği ülkeler ile Irak ve Gürcistan başbakan/başkan düzeyinde, Almanya, Azerbaycan, Mısır bakan düzeyinde ve AB komisyonu başkanı ile ABD'nin Avrasya enerji özel temsilcisi katıldılar.

Beş yıl içinde faaliyete geçmesi beklenen boru hattı tam kapasiteye ulaştığında yıllık 31 milyar metreküp doğal gaz taşıyabilecek. Ama şu aşamada boru hattının Avrupa'ya taşıyacağı doğalgazın nereden sağlanacağı konusunda hiçbir somut ilerleme sağlanabilmiş değil. Nabucco için potansiyel gaz tedarikçisi olarak gösterilen ve imza töreninde yer alan ülkelerden Azerbaycan'ın yıllık doğalgaz üretimi yalnızca 14,7 milyar metreküp ve Azerbaycan Rus enerji devi Gazprom ile anlaşmalar yapmış durumda. 66,1 milyar metreküp ile asıl hedef olan Türkmenistan da Rusya ile anlaşma imzalayarak imza töreninde yer almadı. Potansiyel tedarikçi olarak geriye

(POLİTİKA)

İran ve Irak kalıyor.

Dünyanın ikinci en büyük doğal gaz rezervlerine sahip ülkesi İran'ın Nabucco'nun doğrudan doğalgaz tedarikçisi olması ABD ile İran arasındaki politik gerilim göz önüne alındığında mümkün görünmemekte ve imza törenine de davet edilmedi. Ama dolaylı tedarikçi olması olasılığı konusunda pek yabana atılmayacak bir senaryo var. Global Research yazarı F. William Engdahl'a göre, "İran doğal gazını Nabucco ile Avrupa'ya doğal taşıma yolu, İran, Gürcistan, Azerbaycan ve Türkiye arasına sıkışmış olan küçük ve katı biçimde bağımsız bir ülke olan Ermenistan'dan geçiyor. 2007 başlarında, İran doğal gazını Ermenistan'a taşıyan küçük bir boru hattı açıldı. İkinci bir boru hattı, inşa edilmesi halinde, potansiyel olarak İran'a doğal gazını Türkiye ve Nabucco aracılığıyla Avrupa piyasalarına taşıma olanağı sağlayacak. Bu da Obama'nın Ankara ile Ermenistan arasında Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermeni soykırımını iddiaları hakkındaki uzun süreli gerilimin çözümlenmesinin Başbakan Erdoğan ile bu Nisan ayında yapılan görüşmelerde neden öncelik haline getirildiğini açıklamaya başlamaktadır."(4)

Irak'ın güneyindeki ve doğusundaki doğalgazın Kürdistan Bölgesel Yönetimi topraklarından geçirilerek Türkiye'ye getirilmesi seçeneği ise hem ABD'de hem Türkiye'de "hayırlara vesile" coşkusuyla dile getirilmekte. ABD'den bakınca: Irak'ın Nabucco doğalgazının yarısını sağlayabileceği ve bunun "Irak'ın trajik dönemine harika bir son" olacağı yakıştırması. Türkiye'den bakınca: "Irak doğalgazının, Nabucco projesine dahil edilmesi, güçlü bir ABD ve AB desteği elde ediyor. ... İşte, ülkelerin, içlerinde yaşayan insanların geleceğiyle, kaderleri böyle bir 'jeopolitik kement'le birbirine bağlanıyor. ... Türkiye-Irak Kürdistanı-Irak arasında ortak gelecek, 'ortak çıkarlar'dan ya da 'çıkart ortaklığı'ndan kaynaklandığı için..."(5)

Irak'tan Avrupa'ya götürülecek petrol ve doğalgazın, her damlasında yüzbinlerce Iraklı'nın kanı olan bu talan ve işgal ganimetinin, ABD-AB-Türkiye-Irak-Irak Kürdistanı insanlarını birbirine bağlayacak "jeopolitik kement" mi yoksa egemenlerin "çıkart ortaklığının" jeopolitik boyunduruğu mu olduğu nereden baktığınıza göre değişiyor demek ki!

İran ve Irak doğalgazına ilişkin bu senaryolar

Adını Verdi'nin Yahudilerin Babil'den sürgün edilmelerini konu alan operasından alan Nabucco projesi, Avrupa'nın, Hazar Havzası, Orta Asya ve Ortadoğu doğalgazına Türkiye üzerinden erişip, enerji kaynakları bakımından Rusya'ya bağımlılığını azaltmaya yönelik bir ABD-AB projesidir.

Türkiye'nin buradan ne ekonomik kazanç sağladığına dair hiçbir belirlenim yokken, Avrupa'ya "vazgeçilmezlik" bölgeye "güçlü devlet imajı" pazarlamaya çalışması, ancak boğazına kadar bağımlılığa batmışlık psikolojisinin bir göstergesi olabilir.

bir yana bırakılırsa içinin nasıl doldurulacağı belirsiz boruların döşenmeye başlanacak olması bile pembe tablolar çizilmesine yetti. Türkiye'nin (başbakanın ifadesiyle) "kaynak ülkeler ile tüketici pazar arasında köprü" olarak batının gözünde stratejik önemini artacağı ve Avrupa ile ilişkilerinde elinin güçleneceği, hatta bu projenin (MÜSİAD başkanının ifadesiyle) "Türkiye'nin 'bölgesinde güçlü devlet' imajını daha güçlendireceği" ve "AB nezdinde Türkiye'nin vazgeçilmezliğini tescil" edeceği ileri sürüldü. Hem "köprü", hem bölgesinde "güçlü", hem Avrupa için "vazgeçilmez"... Neredeyse kaçınılmaz olduğu artık sayılmayan bir demokratik devrim daha yapmış gibiydi Türkiye.

Ancak amacı Avrupa'nın Rusya'ya bağımlılığını azaltmak olan Nabucco'nun imzalanmasının üzerinden 3 hafta geçmemişken Türkiye bu kez de, Rus doğalgazını Karadeniz'in altından ve Bulgaristan ve Yunanistan üzerinden İtalya'ya ulaştıracak olan, Rus Gazprom ve İtalyan Eni ortak projesi "Güney Akım" projesine destek imzası attı.

Güney Akım'ın Nabucco'dan daha kısa sürede, 3 yıl içinde tamamlanması öngörülüyor. Gazprom'un Alman ve Hollanda şirketleriyle ortaklığıyla gerçekleştirilmekte olan ve Rusya'nın

Vyborg kentinden Baltık Denizi altından Almanya'nın Greifswald bölgesine doğal gaz aktarılmasının hedeflendiği "Kuzey Akım" projesi ise yılda 55 milyar metreküp gaz taşıyacak. Kuzey ve Güney Akım projeleriyle Rusya, Ukrayna üzerinden geçen boru hattının kritik önemini azaltmış olacak. Gazprom'un Alman ve İtalyan ortaklarıyla gerçekleştireceği Kuzey ve Güney Akım projeleriyle Avrupa pazarındaki payını %7 daha artıracığı öngörülmüyor.

Nabucco'nun rakibine Türkiye'nin verdiği bu "destek" Güney Akım boru hattının Karadeniz'in Türkiye karasularından geçmesine izin vermekle sınırlı olsa da, Türkiye ile Rusya arasında nükleer santral ve Samsun-Ceyhan petrol boru hattı dahil 20 konuda imzalanan protokol, doğalgazın %65'ini, petrolün %70'ini Rusya'dan sağlayan Türkiye'nin enerji alanında bu ülkeye bağımlılığını ortaya koydu.

Adını Verdi'nin Yahudilerin Babil'den sürgün edilmelerini konu alan operasından alan Nabucco projesi, Avrupa'nın, Hazar Havzası, Orta Asya ve Ortadoğu doğalgazına Türkiye üzerinden erişip, enerji kaynakları bakımından Rusya'ya bağımlılığını azaltmaya yönelik bir ABD-AB projesidir. Türkiye'nin buradan ne ekonomik kazanç sağladığına dair hiçbir belirlenim yokken, Avrupa'ya "vazgeçilmezlik" bölgeye "güçlü devlet imajı" pazarlamaya çalışması, ancak boğazına kadar bağımlılığa batmışlık psikolojisinin bir göstergesi olabilir.

NOTLAR

(1) Brzezinski: "Russia's Invasion of Georgia Is Reminiscent of Stalin's Attack on Finland" (http://www.huffingtonpost.com/nathan-gardels/brzezinski-russias-invasion_b_118029.html).

(2) Zbigniew Brzezinski: "Russia tends to destabilize Georgia" (<http://www.kavkazcenter.com/eng/content/2008/06/13/9798.shtml>).

(3) F. William Engdahl: "US Strategy of Total Energy Control over the European Union and Eurasia" (<http://www.globalresearch.ca/index.php?context=va&aid=14412>), "ABD'nin Avrupa Birliği ve Avrasya üzerinde toplam enerji kontrolü stratejisi" (http://www.sendika.org/yazi.php?yazi_no=25513).

(4) F. William Engdahl, agy.

(5) Cengiz Çandar, "Kürt petrolünün Türkiye yolculuğu", Radikal, 2 Haziran 2009 (<http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aTy>)